

IV col·loqui internacional del projecte *Mimesi*

METAFICCIÓ: RENAIXEMENT & BARROC

EXEGESI & PARÒDIA

Antoni Lluís Moll (Universitat de Barcelona)

*L'escenificació del cànon al Renaixement i al Barroc:
els somnis metaliteraris de Pujol i Fontanella*

Un dels recursos metapoètics més fàcilment delimitables en la literatura del Renaixement i el Barroc és, sens dubte, el que consisteix a incorporar a la producció literària (dramàtica, èpica, lírica...) nocions de reflexió poetològica a partir d'allò que alguna bibliografia ha convingut a anomenar "escenificació" de conceptes teòrics.

L'escenificació conceptual produeix un guany performatiu respecte de la mera teorització: la ficció atorga un *plus* de representació, de vivència, de posada en escena d'allò que es teoritza, de manera que el lector en percep alhora el vessant teòric i l'exemplificació pràctica. Algunes nocions teòriques pròpies de la poetologia renaixentista i barroca, com ara el furor poètic, la catarsi, la meravella s'han llegit des d'aquest recurs amb prou fortuna. Són nombrosos els textos romànics, entre els quals també uns quants de catalans, que juguen a l'escenificació d'aquestes idees nuclears per a la teoria de la primera modernitat.

En canvi, pot semblar d'entrada més problemàtica l'escenificació del cànon literari. La càrrega teòrica del cànon és més laxa i menys acotada que nocions més tancades, més vertebradores i genètiques de la poèticitat. ¿Fins a quin punt determinats recursos (d'escenificació) poden llegir-se com una mera intertextualitat o com una veritable voluntat d'escenificar la idea d'un cànon, de marcar una lectura d'un text aliè, amb una voluntat clarament reflexiva?

Es parteix dels textos de dos autors catalans del Renaixement i el Barroc. D'una banda, la *Visió en somni* (1573), de Joan Pujol, un poema narratiu en què un Ausiàs March aparegut en somnis al jo poètic li dóna les pautes per a una correcta lectura de la seva lírica. D'altra banda, el *Vexamen* (1643), de Francesc Fontanella, una complexa mostra poètica escrita com a "sentència" d'un certamen poètic barceloní, en què l'autor es val també de l'onirisme per deixar-se guiar pels consells de diversos autors canònics abans de decidir guanyador.

La ponència aspira a demostrar, a partir de l'exemple paradigmàtic dels dos textos catalans, que l'escenificació dels patrons de lectura d'un autor extern a la pròpia referencialitat del text (cànon) és també un mecanisme d'autoreflexivitat que cal tenir en compte. Així mateix, provarà de problematitzar a l'entorn de l'epocalització d'aquesta escenificació canònica.